

Devlet adaleti ile kaimdir

The state lasts with justice

Mehmet Ali ASLAN

İnsan Hakları Uzmanı, Avukat

Adalet ve liyakatı tarif edip aralarındaki ilişkiyi tesbit ederek başla- yalım mı?

Konu adalet ve liyakat olunca aslında burada memleketimizin bugünkü en önemli problemini konuşuyoruz demektir. Önemli bir iş yapıyorsunuz. Enstitü yönetimini tebrik ediyorum.

Adalet hakkı gözetmektir, herkese hak ettiğini vermek, haklıya hakkını vermek ve suçluya da cezasını vermektir.

Adaletin bazı alt türlerinden bahsedilir; sosyal adalet ve denkleştirici adalet gibi. Aslında adalete Kur'ân'ın bakışıyla bakmak lazım. Öyle bakıldığında adalet-i mutlaka ve nisbî adalet olarak ikiye ayrılır.

Bilhassa bugünün dünyasında karmaşık ilişkiler ve ağır toplumsal olaylar sebebiyle mutlak adaleti uygulamak mümkün değil, ancak nisbî adaletle idare ediyoruz, buna nâkıs adalet de deniyor, “noksan” anlamında.

Liyakate gelince. Liyakat nedir? Liyakat kişinin yapacağı işe uygunluğudur, işinin ehli olması demektir.

Adalet ve liyakati birleştirdiğimizde ise mesele şudur: Liyâkâtli kişi işi adalet ile yapar. Siz işi ehline vermezseniz adaleti gözetmemiş olursunuz, bir hakim o işe layık bir hakim değilse aslında adil de değildir.

Devlet kendini koruma refleksi ile hareket ediyor. “Yeniden bir darbe teşebbüsü olabilir” diyor. “Böyle sinsi ve dehşetli bir darbe örgütü ile mücadele ettik, etmemiz de lazımdı” diyor. Buraya kadar iyi diyor ama arkasından “bu mücadele için her yol mübahdır” diyor. İşte bu ikinci sonuç fevkalade yanlış.

Adalet pratiğinin içindediniz. Mağdurların davalarında vekalet üstleniyorsunuz. Uygulamayı nasıl görüyorsunuz?

Adaletin bugünkü işleyişine baktığımızda doğrusu adalet kavramı açısından insanın üzülmemesi mümkün değil, hatta kahrolmaması mümkün değil.

Öyle ki “kör gözüne parmağım” hesabıyla gidilen bir yol izleniyor. Böyle olduğu zaman adalete ulaşmak mümkün değil.

Mesela dün akşam geç saatlere kadar süren çok sanıklı bir ceza davası sebebiyle adliye koridorlarında meslektaşlarımızla sohbet ederken vardığımız ortak sonuç buydu: Ortada bir işleyiş var, şeklen adalet gibi görünüyor ama adaletle bir alakası yok.

Bu terör örgütüne üyelik davaları ilk başladığında ben kendi kendime diyordum ki “haklı bir refleksle, devleti koruma refleksiyle bazı ufak tefek hatalar yapılabilir, bazı adaletsizlikler olabilir ama inşallah zamanla oturur” diye düşünüyordum ama bugün geldiğimiz durumda maalesef adeta bir adalet tiyatrosu oynanır gibi. Bu insanı üzüyor.

Ben bana gelen müvekkil adaylarına önce şunu söylüyorum: “Evet ortada böyle bir tablo var ama adalet arayışını hukukun içinde kalarak sürdürmeye devam etmek lazım, müspet hukuk neyi gerektiriyorsa bunu yapmaya çalışmak lazım, bu bir süreçtir, Anayasa Mahkemesi boyutu var, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi boyutu var, bunları sonuna kadar götürmek ve hak aramak lazım, pes etmemek ve ümitsizliğe kapılmamak lazım.”

Ben bugüne kadar bana davasını vermek isteyen ve vekaletini aldığım hiçbir sanığın suç işlediğini düşünmüyorum, suç işlediğine inanmıyorum. Zaten suç işlediğine inandığım ya da suç işlediğinden kuvvetle şüphe ettiğim kişiler bana geldiklerinde onları reddettim, davalarını almadım.

Ama davasını aldığım bunca masum kişi içerisinde beraat edenlerin oranı ancak yüzde on iki on beş civarındadır, maalesef geri kalanı mahkum oldular. Bu şu demektir: Beraat etmesi gereken büyük bir kitle mahkum oluyor.

Pratikte adaletin neden böyle bir durumda olduğunu, neden bu hale düştüğümüzü aslında bazı kararlara baktığımız zaman veya idarenin dosyalara verdiği cevaplara baktığımız zaman daha iyi anlıyoruz: Devlet kendini koruma refleksi ile hareket ediyor. “Yeniden bir darbe teşebbüsü olabilir” diyor. “Böyle sinsi ve dehşetli bir darbe örgütü ile mücadele ettik, etmemiz de lazımdı” diyor. Buraya kadar iyi diyor ama arkasından “bu mücadele için her yol mübahdır” diyor. İşte bu ikinci sonuç fevkalade yanlış.

Yani devlet “devlet aklı”nı kullanmakta mı zorlanıyor? Çizgiyi doğru yerden çekmekte mi zorlanıyor?

Evet, ülkemizin tarihinde bugüne kadar belki de hiç olmadığı biçimde sinsi ve çok alçakça bir darbe teşebbüsü oldu, gereken tedbirleri elbette

almak lazımdır, devlet bununla vazifelidir, devlet olmanın gereği budur. Ama Sayın Cumhurbaşkanının bir tarifi vardı “üstü ihanet, ortası ticaret, altı ibadet” diye. Şimdi ibadet dediğiniz bu kesimin suçlanması ve perişan edilmesi kesinlikle yanlış olmuştur.

İrtibat ve iltisak diye bazı kelimeler uydurmak suretiyle, bu yapıyla ilişkili olduğu bir biçimde tesbit edilen insanların yüzde doksan beşi, aslında suçlu olmadıkları halde cezalandırılıyorlar.

Cumhurbaşkanının bu üçlü tasnifine rağmen mahkemeler bu tasnifi de görmezden gelerek ceza veriyorlar. Öyle ya bir örgütün üstünde yüz elli bin kişi olamaz. Bu davalar gösteriyor ki “üst, orta, alt” ayrımı yapmaksızın, “kimi bulursak cezalandırmaya çalışalım” bakışıyla konuya yaklaşıyor.

Zaten şunu biliyoruz; darbecilerin en ağır ceza alması gerektiği konusunda kimsenin bir tereddüdü yok. Aynı şekilde diğer somut suç işleyenlerin ceza alması gerektiği konusunda da kimsenin tereddüdü yok. Bilhassa darbeden önceden haberdar olarak darbeyi destekleyenler, kopya çekenler vs. bunların ceza alması gerektiği konusunda kimsenin bir tereddüdü yok. Ama bunların toplam sayısı üç beş bini geçmiyor. Oysa yüz elli bin kişi şu anda sanık ve büyük çoğunluğu ceza alıyor. Bu demektir ki beş bin kişiyi cezalandırmanız gerekirken yüz elli bin kişiyi cezalandırıyorsunuz.

Üstelik de şurada üç beş sene öncesine kadar kimsenin bir suç saymadığı bugün de esasen suç olmayan bazı eylemleri bugün bir suç örgütüne üyelik için bir delil gibi kabul ediyorlar. Bir dinî cemaate destek olmak, himmet vermek, bir dinî cemaatin organizasyonlarına katılmak suç değil elbette. Ve bu yapının dün başta devlet yetkilileri olmak üzere herkes tarafından dini bir grup olarak bilindiği, hatta açıkça desteklendiği herkes tarafından biliniyor.

Bir şeyin suç olup olmadığını kanunlar belirler; yani bu yetki münhasıran yasama organını aittir, ama bugün maalesef yüz elli bine yakın insan bir güvenlik kaygısı öne sürülerek ve neredeyse hukukun bütün temel kuralları ihlal edilerek bir şekilde ceza davasına muhatap kılındı, cezaevine alındı, yurtdışına kaçmalarına sebep olundu vs. Çok ciddi bir mağduriyet ortaya çıktı.

Bu işin bu haliyle gitmeyeceği belli. Kurunun yanında yaşı da yakarak sonuç alamazsınız. Doğru uygulamaya nasıl döneceğimizi mutlaka kafa yorup bulmamız lazım. Aksi halde Ergenekon davaları başta olmak üzere başka benzer davalarda da olduğu gibi bu gidişat gerçek suçluların da cezasız kalacağı bir sürece dönecek.

Ayrıca uzman psikologların bu konudaki tespitlerini de adalet dağıtıcıların mutlaka nazara alması lazım.

Esasen bu ikazı bir zamanlar Ergenekon davası ve benzeri davalarda, suç örgütlerinin tuzağına düşürülmüş masum insanlar da yapıyorlar ve “bize yapılan aynı hataların bugün tekrar edilmemesi lazım” diyorlar.

Bir şeyin suç olup olmadığını kanunlar belirler; yani bu yetki münhasıran yasama organını aittir

Bir ceza davasında mahkumiyet hükmü kurulabilmesi için eylemin yani örgüt üyeliği eyleminin varsayımına dayalı olarak değil, büyük veya küçük ihtimale değil, her türlü şüpheden uzak, net ve kesin delillerle ortaya konulmuş olması lazım.

Bu konuda bazı örnekler verirseniz dinleyicilerimiz de aydınlanmış olurlar.

Mesela 2010'da, 2011'de kontrollü telefonla ardışık arama usulüyle aranmış asker insanların bugün 17-25 Aralık'tan sonra dahi bu ilişkilerini aynen devam ettirdikleri varsayılarak suçlu sayılması kabul edilebilecek bir şey değil.

Bir askerin de toplumun bir ferdi olduğu düşünülduğünde, cemaat bil-diği ve dini ihtiyaçlarını tatmin için irtibat içinde olabildiği, bunun dışında da suç denebilecek bir eylemi olmayan o askerin bu durumu tek başına onu suçlu saymaya yetmez ki.

Yargıtay'ın çok açık kararları var: Bir ceza davasında mahkumiyet hük-mü kurulabilmesi için eylemin yani örgüt üyeliği eyleminin varsayımına da-yalı olarak değil, büyük veya küçük ihtimale değil, her türlü şüpheden uzak, net ve kesin delillerle ortaya konulmuş olması lazım.

17-25 Aralık'tan sonra telefonla aranmış olan insana sırf arandığı için "aynı fikri ve aynı örgütsel bağlılığı bile bile devam ettiriyor; yani bu örgü-tün terör örgütü olduğunu biliyor ve buna rağmen de bağını devam ettiri-yor" demek için başka delillere ihtiyaç var. Şüphesiz mahkumiyete değil bera-ata götürmeli. Ama bunlar mevzuata aykırı şekilde tutuklanıyorlar ve bera-at etmeyip ceza alıyorlar.

Bu davalarda aynı zamanda hak kaybına da sebep olan çok ciddi usul hataları da var. Düşünün ki mesela hakim karşısına bir iki yıl sonra yeni çı-kan insanlar var. Bunca yıl tutuklu kalmış ve "senin suçun şu, deliller de şunlar, savun kendini" denmeden içeride tutulmuş.

Bu kötü örnekleri anlatmaktan maksadım şu: Hiç değilse bundan sonra hızla normale dönmemiz lazım. Allah hakimlerimiz, savcılarımıza ve avu-katlarımıza adaletle hükmetmeyi nasip etsin.

Siz yıllar süren avukatlığınız süresince gerek Yeni Asya'nın gerek Yeni Asya yazarlarının ve gerekse gazetenin imtiyaz sahibi Mehmet Kutlular'ın yargılandığı davalarda avukatlık yaptınız, 28 Şubat davaları-nı yakından biliyorsunuz, bu dönemle o dönemi mukayese ederseniz söyleyecekleriniz nelerdir?

Evet Türkiye'de maalesef olağanüstü dönemler sık yaşanıyor, olağan dö-nem rutinine bir türlü geçemedik. 28 Şubat da bir olağanüstü dönemdi. 28 Şubat dönemi de hukukun rafa kaldırıldığı bir dönemdi ama bugünkü ka-dar yüksek bir rafa kaldırılmış değildi hukuk.

O dönemde özellikle bir grubun üzerine çok gidildi. Kanunda olmayan suçlar ihdas edildi. O güne kadar kanunda varlığı adeta hiç bilinmeyen, uy-gulanması akla gelmiş olmayan ceza hükümleri gündeme sokuldu, bunlara dayalı haksız mahkumiyetler verildi.

Bunlardan biri de “halkı kin ve düşmanlığa tahrik” suçlaması idi. Masum insanlar ideolojik sebeplerle yargılandı, cezalar aldı. Yeni Asya Gazetesi yazarları ve Mehmet Kutlular da bu kapsamda mağdur edildi.

O dönemde Mehmet Kutlular bir beyanatında bilhassa 28 Şubat döneminde devlet yetkisi kullanılarak başörtülülere karşı yapılan zulümler sebebiyle, devletin bu yanlış icraatını tenkit etmek maksadıyla ve Kur’ân’daki ayetlerden de yola çıkarak mealen “toplum olarak muhtemel bir çok yanlışımız olabilir ama devlet de yanlış yaptığı için başımıza musibetler gelebiliyor, Allahüteala bizi depremle ikaz ediyor, aklımızı başımıza almamızı istiyor, bu sebeple, deprem de bir ilahi ikazdır” şeklinde dinde de yeri olan bir düşüncesini dile getirmişti.

Dolayısıyla bu konuşmanın ve sözlerin “halkı birbirine karşı kışkırtma”yla hiçbir alakası yoktu. Doğrudan doğruya ve sadece bir vatandaşın inancını, düşüncesini dile getirmesi ve o günkü devlet yöneticilerinin aşırı icraatlarını eleştirisi niteliğindeydi. Ama maalesef o dönemde yine siyasetçilerin baskısıyla ve mahkemeler suistimal edilerek, adeta yargı yetkisi kötüye kullanılarak sanıklara cezalar verdirildi.

Bu vesileyle önemli bir mukayese bilgisi de vereyim:

O dönemdeki duruşmalarda gördüğümüz mahkeme başkanı tutumuyla bugünkü tutum arasında ilginç şekilde bir zıtlık var. O günkü mahkeme başkanları sanıklara karşı asla müsamahakâr ve saygılı değillerdi ama neticede hukuku çoğu zaman eksik ya da yanlış da olsa bizzat kendileri uyguluyorlardı.

Bugünkü davalarda ise mahkeme başkanları sanıklara kibar davranıyorlar, sanıkların ve avukatlarının savunma hakkına neredeyse tam olarak riayet ediyorlar ama onun dışında hemen hiçbir şeye, hukukun başka hiçbir temel ilkesine riayet etmiyorlar.

Yani adeta Arapların meşhur “kellim kellim lâ yenfa” sözündeki gibi “sen konuşabildiğin kadar, konuşmak istediğin kadar konuş ama faydasız ve tesirsiz” şeklinde, dinleyen ya da dinliyormuş gibi yapan ama gereğiyle amel etmeyen bir yargılama faaliyeti yapıldığını görüyorum.

Mehmet Kutlular’ın 28 Şubat’ta yargılandığı davada duruşma savcısı muhafazakâr bir insandı, dindarlara dini sebebiyle zulmedildiğini görüyordu, Kutlular için beraat talep etmesi beklenirdi. Ama o günkü konjonktürden ve sosyal durumdan olumsuz etkilendiği için olsa gerek, maalesef mahkumiyet talep etti ve mahkeme de o talebe uydu ve haksız bir ceza verdi. Arkasından kamuoyu baskısı Meclis’i kanunda değişiklik yapmaya zorladı. Yeni Asya için takipçisi oldu. “Halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme” suçunun tanımı değişti, yargılamanın yeniden başlaması gündeme geldiğinde yeni yargılamada birçok usulî problem de aşılarak neticede önce infaz durdurularak tahliye ve sonra beraat kararı verildi.

Bunlardan biri de “halkı kin ve düşmanlığa tahrik” suçlaması idi. Masum insanlar ideolojik sebeplerle yargılandı, cezalar aldı. Yeni Asya Gazetesi yazarları ve Mehmet Kutlular da bu kapsamda mağdur edildi.

Hepinizin
gördüğünü ben
de görüyorum.
Maalesef
Türkiye’de basın
tek sesli hale
gelmiş durumda.
Muhalif ve
aykırı bir ses
çıkıldığında bunu
hazmedemeyen
çok sayıda “kudret
sahibi” insan
hemen hücum
ediyor.

Hatta kaderin ilginç bir cilvesidir ki Kutlular’a ceza istemiş olan o dönemin savcısı Nuh Mete Yüksel son aşamada nöbetçi savcı olarak mahkemeden bir arefe günü Vize Cezaevi yönetimine faksla ulaştırılan tahliye emri telefonla teyid etmek zorunda kalan savcı olarak görev yaptı.

Bayram tatilinden bir gün önceydi. Mahkeme tahliye kararı verdi. Faks cezaevine de ulaştırıldı fakat cezaevindeki görevliler inanamadılar, “savcıdan telefon gelmeden biz tahliye edemeyiz” dediler. Biz bastırınca mahkemenin kararını, savcı telefonla cezaevine teyid etti, “karar doğrudur, tahliye edin” dedi ve böylece bir arefe günü Mehmet Kutlular tahliye edilmiş oldu. Doğrusu o savcının o günkü ruh halini herkesin düşünmesini isterim.

Bugün de yargılamada dış etkenlerin çok yoğun olduğunu yakından görüyoruz. Hakim ve savcılarının eski dönemden ibret alması lazım.

Yeni Asya’nın haberine göre Cumhurbaşkanı Erdoğan geçen gün bir konuşmasında şöyle söylemiş: “Basın artık daha özgür.” Sizce Cumhurbaşkanı bununla neyi kast ediyor?

Hepinizin gördüğünü ben de görüyorum. Maalesef Türkiye’de basın tek sesli hale gelmiş durumda. Muhalif ve aykırı bir ses çıktığında bunu hazmedemeyen çok sayıda “kudret sahibi” insan hemen hücum ediyor. O kadar ki dün cumhurbaşkanının yanında ve hatta en yakınında bulunmuş olan insanlar bugün bir sebeple ayrı düştükleri için eski gazetelerinde yazamıyorlar, başka gazetelere gitmek zorunda kalıyorlar ve hatta hiçbir yerde yazamaz hale geliyorlar. Basında müthiş bir ayrışma ve kutuplaşma devam ediyor.

“Belki de Türkiye güllük gülistanlıktır da biz görmüyoruzdur” denebilir ama ben o kanaatte değilim, görüyoruz, insanlar burunlarından soluyorlar.

Yine bugünkü Yeni Asya’nın manşetini göstereyim, şöyle: “Avrupa Konseyi’nden hukuk uyarısı.” Bu haber, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Birliği kurumlarının Türkiye’nin bugünlerine ve geleceğine nasıl baktığını gösteren önemli bir ipucu gibi görünüyor. Siz bu konuda ne dersiniz?

Evet maalesef bugünlerde devlet adamları milliyetçilik duygularımızı harekete geçiren, tabiri caizse bizi gaza getiren bir tavır içerisindedir. Avrupa Birliği’ne ve Birleşmiş Milletler’e karşı, onların haklı tenkitlerine karşı cevap vermek mümkün olmadığından bu eleştirilerin iç siyasetteki etkisini kırabilmek için düşmanca bir tavır içerisine girerek açıklamalar yapıyorlar. Avrupa Birliği de elbette mevcut hukuki süreçleri izliyor, evrensel hukuka aykırılıkları görüyor ve bundan nasıl çıkılacağını da yine nezaketi içinde tarif ediyor: Hukuka dönerek.

Suçlama konusu yapılan hususlara bakalım. Örgüt üyeliği davalarında suç delili olarak söylenen hususların hangisi en azından geçmişe yönelik olarak suç sayılabilir? Hiç biri.

Avrupalının çok net olarak bildiği, belki iki yüz yıldır uygulana gelen ceza hukuku prensiplerinin bugün uygulanmaması Türkiye’deki vicdan

ve akıl sahiplerini korkutuyor. Ama bundan Avrupa Birliği de korkuyor, bu ikazların sebebi bu. Çünkü biliyorlar ki Türkiye'nin tadı kaçtığında Avrupa'nın da tadı kaçacak, Avrupa ve hatta dünya da bundan zarar görecek.

Mesela Avrupa insan hakları komiseri 7 Ekim 2016 tarihli raporunda mealen "FETÖ denilen örgütün terör örgütü olmasının olmazsa olmaz bileşeni olan bazı bulguları taşıyıp taşımadığını halkın bilip bilmediğini ve Yargıtay'ın bir terör örgütünün varlığına dair bir karar vermiş olmadığını dikkate almak zorundayız" diyor. Üstelik malum yirmi sekiz Şubat sürecinde Fethullah Gülen ve arkadaşları hakkında açılmış olan terör örgütü üyeliği davası mahkemede beraatla sonuçlandı ve Yargıtay da bu kararı onadı.

Yine Venedik Komisyonu'nun 12 Aralık 2016 tarihli raporunda da mealen "Gülen örgütünün ne zaman bir terör örgütü haline geldiğinin net olarak tespiti ve kamuoyuna net şekilde bildirilmiş olması gerekir ki ancak o tarihten sonrası için bir ceza verilebilsin" diyor. Çünkü evrensel hukuk prensibidir, "kanunu bilmemek mazeret değildir" ama bir örgütün terör örgütü olduğunu bilmemek mazerettir, zira bu bilgi bir "kanun bilgisi" değildir. "Ben bunun terör örgütü olduğunu bilmiyordum" diyene "bilmen şart değil, bildiğini varsayıyorum" diyerek ceza verilemez. Bildiğini ve bu bilgiyle birlikte üye olduğunu ya da üye kalmaya devam ettiğini savcı ispat edecek ki mahkeme ceza verebilsin.

Kaldı ki; Devlet yetkililerinin bilmediği bir hususu, yani bu yapının nasıl, ne şekilde ve ne zaman terör örgütü olarak kabul edilmesi gerektiği bugün bile netliğe kavuşmuş değil, bana göre 17/25 Aralık 2013 tarihi hukuken bir milad olarak kabul edilemez. 17/25'te elbette devlete karşı bir sinisi teşebbüs yapıldı, ancak Ülkemizde bir yapının terör örgütü olarak kabul edilebilmesi için, mahkemelerce bu yönde verilmiş bir karar olmalı ve o kararın Yargıtay'ca onanarak kesinleşmesi gerekir.

17/25'ten sonra 2014 yılında Sayın Cumhurbaşkanımız bu yapıya seslenirken "ne istediniz de alamadınız" şeklinde söylemde bulunurken, her halde bu yapının o tarihte terör örgütü olduğunu kimse söyleyemez. Bu yapıyla irtibatlı/iltisaklı olan kişilere karşı açılan davalarda 2014 yılı Şubat ve Ekim aylarında yapılan MGK kararlarına atıf yapılmaktaysa da, bana göre söz konusu MGK kararlarında münhasıran bu cemaate işaret eden bir sarahat bulunmamaktadır. Bu MGK kararlarında genel olarak Milli Güvenliğe karşı tehdit oluşturan yapılarla mücadele edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Fakat 26 Mayıs 2016 tarihli MGK kararıyla bu yapıya açıkça işaret edilmiş ve zaten Hükümet de 30 Mayıs 2016 tarihinde bu karara uyarak, yapıyı terör örgütü olarak mücadele kapsamına almıştır.

MGK kararlarının birer hukuki metin olmayıp, bir siyaset belgesi olduğu düşünüldüğünde, 15 Temmuz 2016 hain darbe teşebbüsünden sonra o gece saat 03:00'te Sayın Cumhurbaşkanımız halka seslenirken, bu yapının silahlı terör örgütü olduğunu söylediğini, aynı şekilde 16 Temmuz 2016

Evrensel hukuk prensibidir, "kanunu bilmemek mazeret değildir" ama bir örgütün terör örgütü olduğunu bilmemek mazerettir, zira bu bilgi bir "kanun bilgisi" değildir.

Onun için benim samimi dileğim, bir an önce gerçek ya da olması gereken hukuka dönmek ve daha fazla mağduriyetlere sebebiyet vermemek, terör örgütü üyesi sayılabilecek kişilerle, sade vatandaşı kendi içimizde ayırt ederek, işi AİHM'e bırakmamak.

tarihinde HSYK Başkanı Sayın Mehmet Yılmaz'ın, görevden alınan hakim ve savcılarla ilgili bir soruya verdiği cevapta; “bu yapının darbe teşebbüsü öncesinde terör örgütü olduğu bilinmiyordu ki, irtibat/iltisak içinde olan hakim ve savcılar görevden alalım, eğer alsaydık, dava açıp geri döneceklerdi” şeklindeki sözleri dikkate alındığında, hain darbe teşebbüsü öncesinde bu yapının terör örgütü olduğunun bilinmesini sade vatandaştan istemek, hayatın olağan akışına uygun olmadığı gibi, hukuki ve vicdani de değildir.

Avrupa Birliğine üyelik ve Avrupa değerlerine taraftarlık konusunda Türkiye’de Ak Parti’nin ilk dönemi ile sonraki dönemi arasında bir fark var gibi görünüyor. Bu konuda ne dersiniz?

Evet Ak Parti’nin ilk dönemlerinde, Avrupa Birliğine giriş süreci, anayasanın ve mevzuatın demokratikleştirilmesi gibi konularda ümit vadeden dönemlerdi. Avrupa Birliği de elbette bunu görüyordu. Ama maalesef bir süre sonra bu rüzgâr tersine döndü, bir isteksizlik başladı. Hatta bırakın Avrupa Birliği üyeliği hedefini, 15 Temmuz’dan sonra tam bir eskiye rücu yani irtica hareketi olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin yargı yetkisini kaldırmaya yönelik bir adım atılmasından bile korkulur hale gelindi.

Bu konuda bir yanlış refleks ortaya konuldu devlet tarafından. Çünkü şunu biliyoruz ki bu örgüt üyeliği davalarında, cemaat mensubiyetini örgüt üyeliği ile eşit saymanın çok vahim sonuçları kendini gösterecek. Verilen mahkumiyet kararları Anayasa Mahkemesinden dönmezse bile bu mahkumiyet kararları eninde sonunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nden dönecek ve ülkemiz çok ciddi tazminatlarla karşı karşıya kalacak.

Onun için benim samimi dileğim, bir an önce gerçek ya da olması gereken hukuka dönmek ve daha fazla mağduriyetlere sebebiyet vermemek, terör örgütü üyesi sayılabilecek kişilerle, sade vatandaşı kendi içimizde ayırt ederek, işi AİHM’e bırakmamak.

Bu yakın geleceği şimdiden gören insanlar iki türler ve iki tür çözüm teklif ediyorlar: Birinci grup, “Türkiye Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin tarif ettiği adalete dönsün” diyor. İkinci bir grup insan ise “boş verelim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını, biz kendi adalet anlayışımızla, kurunun yanında gerektiğinde yaşı da yakarak, devletimizi ve iktidarımızı muhafaza ederek ve elbette Avrupa’ya sırtımızı dönerek yaşamaya bakalım” diyorlar.

Bu ikinci fikrin bizi nereye götüreceği ortada. O yüzden biz birinci fikre sarılmalı ve insan hakları ve demokrasi fikrini idealize etmeye devam etmeliyiz.

Yani durum bir yönüyle Ergenekon davaları sürecinde bazı dinî ve sosyal grupların ürettiği “maslahat” yaklaşımına mı benziyor?

Evet. Malum Ergenekon davalarındaki haksızlıklar yüzünden devlet bugün çok ciddi tazminatlar ödüyor. Aynı durum bugün terör örgütü

üyeliği davaları sebebiyle de kendisini eninde sonunda gösterecek. Bunu herkes görüyor ama maalesef siyasetçide ve onun tesiri altında kalan insanlarda güvenlik kaygısı ağır basıyor. Adalet kaygısı hatıra bile gelmiyor.

Şunu da söyleyelim, olağanüstü halin kalkmasından sonra bile bu güvenlik kaygısının devam ediyor olması ve bizi umutsuzluğa sevk etmiş olması aslında ciddi bir probleme işaret ediyor.

Bu konuda en çok söz söylemesi gereken sosyal gruplardan dinî cemaatler de maalesef çok ciddi bir tasnif hatası yapıyorlar. Kendi mensuplarının yanlışlıkla terör örgütü üyesi sayılmasına itiraz ediyorlar, “o oraya değil bize mensuptur” diyerek bu mensubiyeti ispat etmeye ve böylece mağduriyetleri gidermeye çalışıyorlar ama sonuçta “senin mağdurun, benim mağdurum” diye bir mağdur ayrımı yapmaya kalkıyorlar. Çok çığ ve sığ bir bakışla “senin mağdurun mağdur kalsın, benimkini koruyayım yeter” diyorlar.

Hatta bu meselenin bir başka tarafı daha var. Hakimlerin seçilmesinde ehliyet ve liyakata bakmak yerine cemaat ya da parti bağlantılarına bakıldığı söyleniyor. Eğer böyleyse çok ciddi bir problem var demektir. Hakim olabilmek için herhangi bir cemaate mensup ya da yakın olmamayı bir ön şart olarak görmek yanlıştır. Ama makul karşılansak da Türkiye’de cemaatlerin kolaylıkla bir terör örgütüne dönüşebildiği varsayımı sebebiyle bunu belli bir ölçüde anlayabiliriz. Ama “hakimliğe o cemaatten olanları değil de bu cemaatten olanları alalım” dediğinizde liyakat güme gitmiş olur.

Bugün örgüt davalarının yargılamasının yapıldığı ağır ceza mahkemelelerine bakıldığında maalesef tecrübeye dikkat edilmediğini, hakim ve savcılarımızı tenzih ederiz ama çeşitli etkenler altında ve devlet refleksiyle yargılamaların yapıldığını ve bir sonuç alınmaya çalışıldığını, ya da şeklen adalet dağıtmaya çalışıldığını görüyoruz. Bunu en basitinden hakimlerin sicil numaralarına baktığımızda dahi anlayabiliyoruz. Bu da adaletten umudumuzun kırılmasına sebep oluyor.

Şöyle bir soru soralım: Bediüzzaman Hazretleri mühim bir şablon aktarıyor, malumunuz, Kur’ân-ı Kerim’den aldığı bir dersle diyor ki “kader daima adildir, beşer zulmeder ama kader adalet eder.” Bu cümleyi şöyle de okuyabiliriz: “Evet kader adildir ve daima adalet eder ama bu durum beşerin zulmettiğini görmemizi engellememeli.” Dolayısıyla, her yetişkin insan, başına gelen bir musibete, bilhassa devletten karşılaştığı bir zulme bir haksızlığa ilişkin olarak “evet benim bu suçu işlemediğimi ben biliyorum ama demek benim gizli başka bir suçum varmış ki o suçun cezasını kader bu hakimim eliyle bana bu şekilde verdi” diye düşünür. Yani “evet bir hakim zulmetti ama kader daima adil olduğuna göre bana bu cezayı veren kader adalet etti” der. Dolayısıyla bu tür davalarda da insanların kendilerine çeki düzen vermek anlamında sürece bakmaları gerektiğini düşünür. Terör örgütüne üyelik davaları vesilesiyle genel

Hatta bu meselenin bir başka tarafı daha var. Hakimlerin seçilmesinde ehliyet ve liyakata bakmak yerine cemaat ya da parti bağlantılarına bakıldığı söyleniyor. Eğer böyleyse çok ciddi bir problem var demektir.

*Türkiye’de dinî
cemaatlerin
yapısına biraz
dikkat eden herkes
az çok biliyor
ki cemaatlerin
olması gereken
amacı elbette
“cennete adam
yetiştirmek”tir,
“devlete adam
yetiştirmek”
cemaatlerin
vazifesi değildir,
“devlete adam
yerleştirmek”
ya da “devleti
ele geçirmeye
çalışmak” gibi
özel amaçlar
cemaati sivil ve
cemaat olmaktan
çıkarır.*

olarak memleketimizin insanı ve özelde de sanıklar acaba böyle bir sorgulama yapıyorlar mı, yaparlarsa ne gibi dersler çıkarmalılar?

Türkiye’de dinî cemaatlerin yapısına biraz dikkat eden herkes az çok biliyor ki cemaatlerin olması gereken amacı elbette “cennete adam yetiştirmek”tir, “devlete adam yetiştirmek” cemaatlerin vazifesi değildir, “devlete adam yerleştirmek” ya da “devleti ele geçirmeye çalışmak” gibi özel amaçlar cemaati sivil ve cemaat olmaktan çıkarır.

Bütün bunlar zaten bildiğimiz şeyler. Bunlar bugün sadece terör örgütü olduğu iddia edilen, varsayılan ve kabul edilen cemaat için değil yarın başka cemaatler için de gündeme gelebilecek ihtimallerdir.

Bugünkü yargısal işleyişteki zulüm denebilecek uygulamaları, kader boyutu cihetiyle düşündüğümde, bana göre; eğer bu davalardan yargılanan ve dün cemaat mensubu olarak bilinen kimseler doğruyu konuşup, yalana girmeden ve bir şeyleri saklamadan, kendilerinin bu yapıyı bir din cemaat olarak bildiklerini, devleti ele geçirmek gibi bir amaçları olmadıklarını, böyle bir teşebbüsü de tasvip etmediklerini samimi olarak dile getirebilselerdi, bana göre iş bu kadar sert gitmezdi.

Bir cemaat, “ticaretli bir cemaat” ya da “siyasetli bir cemaat” haline gelmişse, devletten veya ticaretten beslenen bir menfaat grubuna dönüşmeye başlamışsa, samimiyetsiz insanların etrafa toplanması ve yeni girenlerin o cemaati bir tür “atlama taşı”, bir “basamak” olarak kullanmaya başlaması mümkündür. Bunu nasıl engelleyeceğini her cemaatin mutlaka düşünüp tedbir alması lazımdır.

Devlet bu işin neresinde olmalıdır? Devletin işi “yanlış cemaate mensupsun” diyerek bir kişiyi cezalandırmak olmalı mıdır?

Kesinlikle devletin böyle bir hakkı olmamalıdır. Devlet kendisini cemaatlerden uzak tutmayı başarmalıdır. Ama cemaatler arasında “yanlış cemaat-doğru cemaat” ayrımı yapmak da devletin hakkı ve görevi değildir. Devlet ancak suç işlemek için kurulan bir suç örgütüne mensubiyeti cezalandırabilir. Mensubiyet delilleri “örgüte mensubiyet”i değil de “cemaate mensubiyet”i gösteren deliller niteliğinde kalıyorsa o kişiye “cemaat eşittir örgüt” diyerek ve cemaat mensubiyetini örgüt mensubiyetine dönüştürerek ceza verilemez.

Adli yıl açılışlarında olsun diğer adaletle ilgili programlarda olsun hem cumhurbaşkanı hem diğer yetkililer sürekli olarak ısrarla adaletten bahsediyorlar. Teori gayet iyi görünüyor ama uygulamadaki problemleri söylediğimizde insanlar genellikle şaşırıyorlar, duymamışlar. Basın yok. Yeni Asya gibi birkaç ses dışında zulüm derecesindeki uygulamaları duyuran ve “dururun bunu” diyen yok. İnsanlar hukukun evrensel ilkelerine uyulması gerektiğini kabul ediyorlar ama “niye uyulmuyor” diye sorduğunuzda susuyorlar.

Eski iktidarlar döneminde de belki Fethullah Gülen grubu bir cemaat olarak imtiyazlı gibi görüldü, desteklendi, ama bilhassa bu hükümet döneminde fazlası ile desteklendiğini ve bir noktada işlerin ters döndüğünü ve ardından iplerin koptuğunu bilmeyen de yok.

Unutmayalım ki bir bankaya para yatırmak gibi eylemlerin bizzat kendisi suç değil. Bunlar belki bir mensubiyeti gösteren delil olabilir. Mesele bu delillerin doğru olup olmadığı değil, mesele bu delillerin neye işaret ettiği. Bir suç örgütüne üyeliğe mi yoksa bir cemaate mensubiyete mi işaret ettiği. Çünkü bir çok kişi sırf bankacılık işlemi amacıyla para yatırıp çekmiştir.

Dolayısıyla savunma “bankaya para yatırmak suç mudur” diye yapılmamalı. Savunma “bankaya para yatırmak ve buna benzer deliller bir insanın ancak bir cemaate mensup olduğunu, belki olsa olsa muhalif bir cemaate mensup olduğunu göstermeye yardımcı olur, bir suç örgütüne üye ya da yardımcı olduğunu göstermeye yardımcı olmaz” diye kurgulanmalı.

Kaldı ki; teoride dile getirilen ve Yargıtay’ca da benimsenen bir önerme-göre; amaç gayri meşru, fakat araç meşru ise, ortada bir suç yoktur.

Nitekim iktidarın da güvendiği ve ceza kanunu hazırlama komisyonunu kendilerine emanet ettiği birçok ceza hukuku profesörü bu davalarla ilgili olarak gidişatın çok yanlış olduğunu baştan beri söylüyorlar. Bir terör örgütüne üyeliğin varsayımıyla ispat edilemeyeceğini, savcının üye olunan yapının bir cemaat değil, bir terör örgütü olduğunu ispat etmekten başka bir de bu örgüte üyelik suçunu isnat ettiği kişinin bu örgütün amacını ve somut suçunu bildiğini gösterir delilleri ortaya koymak suretiyle; yani örgütün terör örgütü olduğunu bile üye olduğunu ya da üye kaldığını ispat etmek suretiyle ceza verilebileceğini aksi halde verilen cezaların muhakkak surette Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nden döneceğini baştan beri söylüyorlar.

Yargıtay’ın önceki içtihatları da bunu çok daha ayrıntılı olarak ortaya koymuşlardır.

Dolayısıyla sadece varsayım dayalı olarak verilen mahkumiyet hükümleri hem adil değil hem de Türkiye’nin başını ağrıttacaktır diye düşünüyorum.

Tabi burada ilginç bazı şeyler de oluyor, Prof. Dr. İzzet Özgenç gibi ceza hukuku konusunda uzman profesörler ki, işte “Suç Örgütleri” adında uzmanlık kitabı var ve duyduğumuza göre bazı cezaevleri “tehlikeli kitap” diyerek bu kitabı içeriye almıyorlarmış, bu zatların bu konularda net ikazları var. Bunları çok ciddiye almak lazım.

Bir suç örgütüne yardım etme fiili için eğer bir tarih verirsek ve bu tarih hukuken geçerliliği tartışmasız kesin bir tarih olmazsa, yoruma dayalı bir tarih olursa, yarın öbür gün “ne istediniz de vermedik” diyen kişi de “sen de bu suç örgütüne bile bile yardım ettin” denilerek suçlanabilir; dolayısıyla kendi bindiği dalı kesmek anlamına da gelecek bir sonuçtur bu.

Unutmayalım ki bir bankaya para yatırmak gibi eylemlerin bizzat kendisi suç değil. Bunlar belki bir mensubiyeti gösteren delil olabilir. Mesele bu delillerin doğru olup olmadığı değil, mesele bu delillerin neye işaret ettiği.

Bediüzzaman'ın
mutlak adalet
nisbi adalet diye
ya da adalet-i
hakiki ve adalet-i
izafiye diye izah
ettiği kavramları
da doğru anlamak
ve uygulamak
lazım.

Bugün Türkiye’de mahkemelerde “suçun ve cezanın kanuniliği ve şahsiliği” ilkesi uygulanıyor mu yani adalet dağıtanlar “biz nisbi adalete ve adalet-i izafiyeyi uyguluyoruz” diyebilirler mi?

“Darbeyi planlayan örgütü çökertmek için lazım gelen her şeyi yapmalıyız” diyenler, maalesef, “hukukun dışına çıkıyoruz dikkat edelim” dediğinde “hukukun çizgisinin içinde veya dışında, fark etmez, önemli olan gereğini yapmaktır” diyebiliyorsa, bunun hukuk olmadığı ve doğru da olmadığı açıktır. Birincisi yönetime darbe ise de ikinci anlayış da hukuka darbedir. Her iki anlayışı da tasvip etmek mümkün değildir.

Uygulayıcılar kanunu ilginç bir şekilde yorumlayabiliyor. Mesela Türk Ceza Kanununun otuzuncu maddesindeki hata kavramını kendine göre farklı şekilde yorumlayıp, kişinin bunun terör örgütü olduğunu bilmesi gerekliyordu şeklinde varsayımsal çıkarımlarla ceza vermeyi yeğliyorlar.

Halbuki devleti idare eden geçmişten beri bir çok hükümet, o cemaati cemaat olarak tercih etmek ve böylece “muteber cemaat” haline getirmek suretiyle insanları bizzat kendisi yanıltmış, hataya düşürmüş, sonra “ben hataya düştüm” diyen insanlara “senin hataya düşmen benim için mazeret değil” diyor. Böyle şey olmaz. Bu ne mutlak adalete uyuyor ne nisbi adalete uyar.

Bediüzzaman'ın mutlak adalet nisbi adalet diye ya da adalet-i hakiki ve adalet-i izafiye diye izah ettiği kavramları da doğru anlamak ve uygulamak lazım. Bu ayrım bir devlet veya dönem için tümünden geçerli kavramlar değil. Yani “bu dönemde adalet-i mahza olmaz, olsa olsa adalet-i izafiye olur” denilemez. Her bir somut olayda adalet-i mahzanın uygulanmasının mümkün olup olmadığına bakılır. Mümkün ise “adalet-i izafiye” denilerek masumlar feda edilemez. Edilirse adalet değil zulüm olur. Yani hakim, hükümdar, polis şefi, savcı ... her kimse karar verecek olan kişi, daima ihtimaller arasında sıkıştığında masumiyete ve masumu koruma lehinde olan tercihe yönelmelidir. Ceza Hukukunda maddi gerçeğin araştırılması gereği, aslında mutlak adaletin aranması anlamına gelmektedir.

Malum, Bediüzzaman bu konuda güzel bir örnek veriyor: bir parmağın kangren olduğu kesinleşmişse doktor raporuyla o parmak artık kesilir. Parmağı kesmek şeklen zulümdür, ama daha büyük bir zulme engel olmak için, zaten çürümüş bir parmağı feda etmek anlamındaki zulmü tercih ederek, böylece parmağı feda edip eli kurtarmak, diğer sağlam parmakları kurtarmak gerekiyor. Bu aynı zamanda ehvenişer prensibinin de sonucu.

Evet bugün kangren olmuş bir parmak var. Niye? 15 Temmuz denilen meş’um bir hadise var. Bu bir tiyatro değil, 250 kişi şehit olmuş, belki binlerce kişi yaralanmış. Devlet çok ciddi bir badire atlatmış. Seçilmiş iktidar bir darbeyle karşı karşıya kalmış. En azından görünen durumu bu. Arka planda ne oldu, kim kimi nasıl kandırdı vs. ayrı bir konu.

Şimdi bu darbelerin suçlu olduğu kesin yani bu parmağın çürüdüğü kesin. Bu parmağı keseceğiz, yani bu suçluya cezasını vereceğiz ama o parmağın kardeşi olan öbür parmağı, henüz çürümüş değilken, “bu da çürüyebilir” diyerek şimdiden kesebilir miyiz? Bu da onun komşusu, bu da onun arkadaşı, akrabası diyerek biz diğer masum parmakları feda edebilir miyiz? Bu masum parmak kendisini feda etmezken bizim onu feda etmeye kalkmamız adalet filan değil doğrudan doğruya zulümdür. Bu bir adalet değildir, çünkü adalet, önce mümkünse masumu korumaktır. Ceza hukukunun en temel ilkesi olan şüpheden sanık yararlanır anlayışı, adli hataların önüne geçmek içindir. Adalet perdesi altında çok zulümlere kapı açmak adalet-i izafiye değil doğrudan doğruya zulümdür. Bu parmağı “belki çürümüştür” ya da “belki çürür” diyerek şimdiden kesmek çok tehlikelidir. Bugün maalesef bu yapılıyor. Hem de adalet namına!

Bir önceki konuşmacımız Prof. Dr. Ahmet Bilgin de esasen bize bu konuda çok yardımcı olacak bir örnek vermişti. Osmanlı padişahlarının Kur’ân’ın “bir masumu öldüren bütün insanları öldürmüş gibidir” ayetine açıkça aykırı olacak şekilde kendi masum küçük kardeşlerini, “ileride isyan edebilir” diyerek bir varsayıma binaen katletmelerinin Osmanlı’nın sırtında yüzyıllardır duran bir kambur olarak bulunduğunu anlatmıştı. Dolayısıyla bugün de biz bu tür hataları yaparsak devlete asla sırtından düşmeyecek bir kambur yüklemiş olacağımızı anlatıp ikaz etmiş idi. Sizin bu bağlamda ekleyeceğinize şeyler nelerdir?

Evet, bırakın varsayım üzerine ceza vermeyi, şüphe dahi mahkumiyet için yeterli değil. Ceza hukukunda maddi gerçeğin araştırılması denilen bir ilke var. O maddi gerçeğin araştırılması, adalet-i mahzaya ulaşma emri demektir. Maddi gerçek suçluluk konusunda kesin delil vermiyorsa şüphe üzerine mahkumiyet verilemez. Şüpheden beraata gidilir, şüpheden mahkumiyete gidilemez. Nitekim Hazreti Ali’nin Hazret’i Osman’ın katil zanlıları hakkındaki meşhur tercihi de bu esasa dayalıdır.

Yapılan yanlış uygulamaların etkilediği çok geniş bir çevre vardır, sadece, haksız şekilde cezalandırılan kişi bu karardan etkilenmiyor, ailesi, çocukları, akrabaları, komşuları velhasıl toplum bir şekilde etkileniyor. Psikologlar, bu anlayış ve uygulamanın düşmanlık duygusunun körüklenmesine sebebiyet verdiğini ve yanlış olduğunu belirtiyorlar. Oysa, bu şekilde yargıladığımız insanlar da bizim vatandaşımızdır.

Önce yeniden şu duayı edelim. Allah bütün hakim ve savcılarımıza, bütün avukatlarımıza adaletle hükmetmeyi ve adalete katkı yapmayı nasip etsin. Bediüzzaman’ın Emirdağ Lahikası’ndaki mektuplarında vahşiyane irtica dediği ve bizim toptancılık diyebileceğimiz anlayış bugün maalesef kendini gösteriyor. Ayetin hükmüne de aykırı bir şekilde, “irtibat, iltisak” gibi sihirli kelimelerden de yararlanılarak, darbeyi tasvip etmeyen, darbe ile yakından uzaktan ilgisi olmayan insanlar cemaat üyeliği mensubiyetini gösteren deliller yardımıyla ve fakat “darbeci terör

Maddi gerçek suçluluk konusunda kesin delil vermiyorsa şüphe üzerine mahkumiyet verilemez. Şüpheden beraata gidilir, şüpheden mahkumiyete gidilemez. Nitekim Hazreti Ali’nin Hazret’i Osman’ın katil zanlıları hakkındaki meşhur tercihi de bu esasa dayalıdır.

“Devleti korumak önce gelir, adaleti, hukuku feda edebiliriz” diyen bir hakim aslında sadece adalet için değil devlet için de büyük bir risktir. Çünkü adaletin mülkün temeli olduğu, devletin temeli olduğu pek açıktır. Adalet yoksa devlet çöker.

örgütüne üyeymiş” denilerek cezalandırılıyorlar. Bunun sonuçları neler olabilir?

Terörist olmayan birine “sen teröristsin” demek üstelik bu hükmü kesinleştirmek bir robota söz söylemek gibi değildir. O insan ve çevresi üzerindeki etkilerini düşünmek lazım. Bir Cumhuriyet savcısının belirttiği gibi, “bunları tutup uzaya atacak halimiz yok, birlikte yaşamak mecburiyetindeyiz”, öyleyse teenni ile hareket etmek gerekmektedir.

Cezalandırdığınız bu insanları vatandaşlıktan atabiliyor musunuz, dünyadan uzaklaştırabiliyor musunuz? Hayır, beraber yaşayacaksınız. Olayın rehabilitasyon boyutunu mutlaka düşünmemiz lazım. Bu tür kötü muameleyi, bed muameleyi hiçbir şekilde izah edemeyiz.

Bu yanlış gidişata bağlı olarak sorayım. Adalet mekanizmasında liyakatsiz insanların sayısı gittikçe artıyor mu azalıyor mu?

Biraz önce de söylemiştim, mahkemelerde görev yapan bilhassa ağır ceza mahkemelerinde görev yapan hakimlerin kıdemi ile ilgili durum aslında liyakata ilişkin bir problemi de gösteriyor. Çünkü genç hakimlerin ağır ceza reisi veya üyesi olması tecrübesiz insanların ceza yargılaması gibi zor bir yargılamayı yürütmesi başlı başına bir zorluk. Bu vesileyle liyakat konusunda bir eksliğimiz olduğunu da gösteriyor.

Terör örgütü üyeliği davalarında maalesef sadece hukuk ve adalet değil, devleti koruma refleksi, “cemaat” kavramına ilişkin yanlış ya da eksik bakışlar, dini konulara ilişkin yanlış bakışlar gibi şeyler de etkili oluyor, kısmen ideoloji ve siyaset de etki ediyor. Dolayısıyla siyasetin etkisi de maalesef liyakati ortadan kaldıran ya da en azından azaltan bir etki yapıyor.

“Devleti korumak önce gelir, adaleti, hukuku feda edebiliriz” diyen bir hakim aslında sadece adalet için değil devlet için de büyük bir risktir. Çünkü adaletin mülkün temeli olduğu, devletin temeli olduğu pek açıktır. Adalet yoksa devlet çöker.

Hele bilhassa yüksek hakimlik teminatının OHAL döneminde tümüyle kaldırılmış olması o güvencenin yok edilmiş olması, hâkimin cesaretini de kıran bir husus. Düşünün, daha halen hakimleri görevden atmaya devam ediyoruz. Hele o ilk dönemlerde polislerce kürsüden götürülen hakimler vardı. Hakim hakikaten kürsüye dahi hakim değilse, iki polisin sorgusuz sualsiz, savunması dahi alınmadan kendisini her an götüreceğinden korkuyorsa, o hakim adaletle hükmetmesini beklemek çok da kolay ve gerçekçi olmaz. Unutmayalım ki bu günkü duruma gelmemizin tek sebebi şu ya da bu taraf ya da grup değil. Hepimiz bir parça suçluyuz. Eğitim sistemimizi, adalet anlayışımızı, insan anlayışımızı biraz sorgulamalıyız.

Adalet güvenin zayıfladığı açık ama bunun galiba maziden gelen bazı sebepleri de var.

Evet. Ceza davalarında hakimın yanlış bir karar vermesinden dolayı devletin mağdura tazminat ödemek zorunda kalması mümkündür. Bu durumda devlet tarafından bu zararın, zarara sebebiyet verenden rücu talep edilmesi, bana göre adaletin daha dikkatli dağıtılmasına katkı yapar. Ergenekon davaları sürecinde devletin bu tazminat için ilgisine rücu etme hakkı, tırnak içinde bugün FETÖ'cü denen kişilerin etkisiyle ortadan kaldırıldı. Hukuksuz karar veren hakimleri korumaya yönelik bir tedbir gibiydi ama bugün tam tersi sonuçlar doğuruyor. Hakimlerin sorumluluğuna ilişkin temel evrensel ilkelerin Türkiye'de de tam olarak uygulanması lazım ki hakimler de keyfi hareketten kaçınabilsinler diye düşünüyorum.

Türkiye'de eskiden beri maalesef olağanüstü mahkemeler eliyle yapılmış olan yargılamalar var. 31 Mart Vak'ası sonrasında kurulan Sıkıyönetim Mahkemesi de bu konuda tipik bir örnek. Bugün de böyledir denebilir mi?

Kanaatimce bugünkü oranda ve bugünkü şiddette bir pervasızlık ve hukuksuzluk veya hukukun yok sayılması hususu, ülkemiz tarihinde, İstiklal Mahkemeleri uygulamaları hariç, hiçbir dönemde olmamıştır. Mesela Bedüzzaman ve talebelerinin uzun yıllar boyunca çok sayıda davada yargılandığını biliyoruz. Bunların büyük bir çoğunluğu beraatla sonuçlanmıştır. Bu örnekten de bu güne alınacak bazı dersler var. Yukarıda da belirttiğim gibi aslında cemaate mensup oldukları halde "örgüte mensup olmak"la suçlanan ve ceza alan insanların hepsi sadece doğruyu söyleselerdi inkârcı bir savunma yapmak yerine "ben cemaate mensubum, bir terör örgütüne üye değilim terör örgütüne üye olma ithamını reddediyorum, cemaate mensup olmayı ise iftiharla kabul ediyorum" demiş olsalardı, kanaatimce bugünkü bu yüksek mahkumiyet oranları ortaya çıkmazdı. Neden? Hakimler de diyeceklerdi ki "burada bir gizlilik yok, bir samimiyet var, bu samimiyet arka planında bir terör örgütünü barındıramaz." Dolayısıyla böyle şiddetli bir hukuksuzluk ortaya çıkmazdı.

Mesela bylock kullanmış olmak tek başına bir suç değil, bunu biliyoruz. Bylock kullandığı sabit olan bir sanık inkar etmek yerine "ben bylock kullandım ama içeriğinde suç oluşturan herhangi bir yazışma yoktur, ben bunu örgütsel gizlilik için kullanmadım, örgütün emriyle de kullanmadım, terör örgütü üyeliği isnadını da reddediyorum" demiş olsaydı, belki de beraat edecekti ama Yargıtay'ın kabulü anlamında var olan bütün delillere rağmen; "hayır ben bylock kullanmadım" denildiğinde, o yargılamayı yapan hakimın kafası karışıyor, "bu adam beni aptal yerine mi koyuyor" diye düşünüyor. "Demek burada bir örgütsel tavır var, bir gizlilik var, bu gizliliği ben iyi niyet yönünde değil kötü niyet yönünde kullanayım" diye düşünüyor.

Bu yanlış, ayrı bir konu. Ama neticede sanığın yanlış tavrının da katkısıyla hakimın zihni buraya doğru kayıyor. Esaslı bir konuda yalan söyleyen birinin başka her konuda doğru söylediğini varsaysa bile hakimın aklında bir şüphe başlıyor. Bu da sürece zarar veriyor.

Kanaatimce bugünkü oranda ve bugünkü şiddette bir pervasızlık ve hukuksuzluk veya hukukun yok sayılması hususu, ülkemiz tarihinde, İstiklal Mahkemeleri uygulamaları hariç, hiçbir dönemde olmamıştır.

Burada “devlet aklı” tabana dokunmamayı gerektirir, çünkü sosyal doku bozuluyor. Suç işleyeni cezalandırıp, diğerlerine dokunmamak ve diğerlerini devlete küstürmemek gerekirdi. Bunları devlete küstürmek uzun vadede çok ciddi bir risk ortaya çıkarıyor.

Bu adaletsizlikler, bu mağduriyetler sadece ceza mahkemelerinde yaşananlardan ibaret değil gibi görünüyor. İdari tasarrufla görevden atılanlar, özel sektörde ya da kamuda idari işlemlerle işsiz bırakılanlar da ciddi bir mağduriyet içerisindedir. Bu durum aslında bir liyakat problemine de işaret ediyor, çünkü devlet de neticede bu hukuksuz uygulamalardan dolayı bir tür kaht-ı rical yaşıyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Evet böyle bir musibetten her yönden etkilenmemiz normal. İktidarıyla muhalefetiyle bürokrasi ile yargısıyla herkesi etkileyen bir musibete düşüğümüz belli. Nasıl çıkarız? Yine adalet ve liyakate önem vererek.

AKP’nin kuruluşundan bu yana siyasetin tepesindekilerle cemaatin tepesi arasında bir işbirliği ve bir ortaklık ilişkisi vardı ama bunun ne anlama geldiğini bu grubun tabanındakiler bilmiyordu. Dolayısı ile bugün tavandakilerin işlediği söylenen suçlarla ilgili olarak da taban ile tavan arasında çok ciddi bir zıtlık ortaya çıkıyor. Bunun sonucu nedir?

Evet, tabandakiler mağdur psikolojisi ile iki grubun da tepesindekilerle karşı ciddi bir husumete giriyor. Hem kendi cemaatinin içerisinde gibi görünen ama şimdi yurtdışında olan tepedekilere karşı kızgınlık duyuyor hem de öbür taraftan onların desteği ile iktidar elde eden ve bu iktidarını zulmetmekte kullananlara karşı daha çok kinleniyor.

Burada “devlet aklı” tabana dokunmamayı gerektirir, çünkü sosyal doku bozuluyor. Suç işleyeni cezalandırıp, diğerlerine dokunmamak ve diğerlerini devlete küstürmemek gerekirdi. Bunları devlete küstürmek uzun vadede çok ciddi bir risk ortaya çıkarıyor.

Mesela bu yargılamalardan muzdarip olanların çocukları aklı başında birileri ise kendi anne babalarına kızıyor, “sen ne için böyle yanlışların içerisine giren insanlarla arkadaş oldun ve bizi de perişan ettin” diyor.

Yaşı küçük olanların yaşadığı travma, babayı anayı cezaevinde görmekten kaynaklanan sıkıntılar cabası. Hele yurt dışına gidenlerin vatanla ve dinle bağları ne durumda? Düşünmek dahi zor.

Bakin bir örnek vereyim. Darbeden sonra gözaltına alınan bir askerî hakim bayan. Eşi tutuklu, kendisi de suçlanıyor ve suç delili de ele geçen bir listede, ihtilalden sonra da askerî mahkemede görev alacaklar arasında adının bulunması. Halbuki bu bayan darbe tarihinden dört ay önce ikiz çocuk doğurmuş bir hanım durumunda ve maalesef savcının talebiyle mahkeme bu bayanı tutukladı, uzun bir süre sonra ancak serbest bırakıldı.

Bu örnekte tutuklama için gerekli olan hiçbir şart ortada yok, ama siz oturup onun hakkını yiyorsunuz ve çocuklarını da adeta ölüme terk ediyorsunuz ve büyüdüğünde de bu ağır faturayla baş başa bırakıyorsunuz.

Şimdi bu çocuk, bu anne, bu baba topluma ve devlete karşı adalet duygusunu ve diğer pozitif duyguları nasıl muhafaza edecek? Çok zor. Derhal tedbir şart.

Devletin genel olarak işini adaletli görüp görmeme noktasında ne söylenebilir?

Mahkemelerimizde duvarda “adalet mülkün temelidir” diye yazılıdır. Ama maalesef bu cümlenin içi boşalmış gibi görünüyor. Devletin bütün kurumlarının özellikle hukuk kurumlarının adalet üzerine bina edilmesi lazım ama maalesef işler böyle yürümüyor.

“Ülkemiz fiilen bir savaşta” deniyor, “birçok alanda birkaç yönden ekonomik savaş var” deniyor, “psikolojik savaş var” deniyor. Eğer bu savaşları kazanmak istiyorsak önce içerde adaleti tesis etmemiz lazım. Bir beka tehlikesi varsa gidermenin yolu adalettir çünkü devletin bekası adaleti ile olur. Devlet adaleti ile kaimdir.

Hukukun kendine göre bir ahlakı var, bu ahlakın bir gereği var. Buna uyulmadığı zaman toplumda genel anlamda bir huzursuzluk ortaya çıkar. Bu meselelere vicdanla bakabilmek lazım. Siyasi tarafgirlikle değil.

Dindar olduğunu iddia eden bazı kişiler maalesef bugün yapılan uygulamaların doğru ve gerekli olduğunu, burada bir adaletsizlik olmadığını söylüyorlar. Bunların uyandırılması ve hükümete ve devlete İslam’ın adalet anlayışının hakim olmasını sağlamaya yönelik ortak bir kamuoyu baskısının oluşturulması için neler yapılabilir?

Dinî cemaatlerin, bilhassa dindarların iktidarı sürdürdüğü bir devlete, adalet konusunda yardımcı olması, dinî cemaat olmalarının da bir gereği değil midir?

Dinî cemaatler milletin ahiretini kurtarmaya çalışırken aynı zamanda devlet adamlarının da ahiretini kurtarmaya çalışması gerekmez mi? Devlet adamlarını ikaz etmek onların ahiretini kurtarmaya çalışmak değil midir? Onları adalet davet etmek haklı ve gerekli bir ikaz değil mi?

Bütün bu sorulara benim de cevabım sizinki gibi tek kelimeyle “evet” şeklindedir.

Geleceğe ilişkin olarak ümitli olmamız gerektiği açık ama bu ümidin şartları neler? Aktif ümit nasıl ortaya konulabilir?

Benim gördüğüm şu: Müslüman’ın hakikaten mümin olması lazım. Ana mesele başta ahirete iman olmak üzere iman zafiyeti. Allah’ın adaleti konusunda bir iman zafiyeti var, başka konularda bir iman zafiyeti var ki bunlar oluyor.

Zaten en sıkıntılı kurumlar görebildiğim kadarıyla Diyanet ve Emniyet.

Hukukun kendine göre bir ahlakı var, bu ahlakın bir gereği var. Buna uyulmadığı zaman toplumda genel anlamda bir huzursuzluk ortaya çıkar. Bu meselelere vicdanla bakabilmek lazım. Siyasi tarafgirlikle değil.

İslam'ın adalet anlayışı ile bugünkü uygulamaları telif etmek mümkün değil.

Malum, hatırlayalım, 15 Temmuz sonrasındaki o sıkıntılı günlerde cenaze namazına veya kabir yerine ilişkin bugün garip gelen fetvalar bile verildi Diyanet mensupları tarafından.

İslam'ın adalet anlayışı ile bugünkü uygulamaları telif etmek mümkün değil ama maalesef bazı Risale-i Nur talebeleri bile devletin bugünkü uygulamalarının adalete uygun olduğunu söylüyorlar. Bütün bunlar aslında bazı temel konularda zafiyete işaret ediyor. Kanaatimce Risalelerdeki adalet derslerini okumakta değil ama güncele uygulamakta problem var.

